

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2019. gada 26. februārī*

[Teksts labots ar 2019. gada 10. aprīļa rīkojumu]

Eiropas Centrālo banku sistēma – Prasība, kas pamatota ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2. panta otrās daļas pārkāpumu – Valsts iestādes lēmums, ar kuru valsts centrālās bankas vadītājs ir atstādināts no amata

Apvienotajās lietās C-202/18 un C-238/18

par divām prasībām, ko atbilstoši Protokola par Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem 14.2. panta otrajai daļai attiecīgi 2018. gada 16. martā un 3. aprīlī cēla

Ilmārs Rimšēvičs, ko pārstāv S. Vārpiņš, M. Kvēps un I. Pazare, advokāti (C-202/18),

[Ar labojumu, kas izdarīts ar 2019. gada 10. aprīļa rīkojumu] **Eiropas Centrālā banka (ECB)**, ko pārstāv C. Zilioli un K. Kaiser, kā arī C. Kroppenstedt, pārstāvji, kuriem palīdz D. Sarmiento Ramírez-Escudero, abogado, un V. Čukste-Jurjeva, advokāte (C-238/18),

prasītāji,

pret

Latvijas Republiku, ko pārstāv I. Kucina un J. Davidoviča, pārstāves,

atbildētāja,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [K. Lenaerts], palātu priekšsēdētāji Ž. K. Bonišo [J.-C. Bonichot] (referents), A. Prehala [A. Prechal], M. Vilars [M. Vilaras], J. Regans [E. Regan], K. Jirimēe [K. Jürimäe] un K. Likurģs [C. Lycourģos], tiesneši A. Ross [A. Rosas], E. Juhāss [E. Juhász], E. Levits, L. Bejs Larsens [L. Bay Larsen], D. Švābi [D. Šváby] un M. Bergere [M. Berger],

ģenerālvokāte: J. Kokote [J. Kokott],

sekretārs: M. Aleksejevs [M. Alekseejev], nodaļas vadītājs,

ņemot vērā rakstveida procesus un 2018. gada 25. septembra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2018. gada 19. decembra tiesas sēdē,

* Tiesvedības valoda – latviešu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Ar prasībām, kas celtas, pamatojoties uz Protokola par Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (turpmāk tekstā – “ECBS un ECB statūti”) 14.2. panta otro daļu, pirmkārt, Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents, un, otrkārt, Eiropas Centrālā banka (ECB), rīkojoties saskaņā ar tās Padomes lēmumu, apstrīd 2018. gada 19. februāra lēmumu, ar kuru Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (Latvija) (turpmāk tekstā – “KNAB”) uz laiku aizliedza I. Rimšēvičam pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 2 Saskaņā ar LESD 129. pantu:

“1. ECBS pārvalda Eiropas Centrālās bankas lēmējinstances, tās ir Padome un Valde.

2. Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūti, turpmāk “ECBS un ECB statūti”, ir noteikti protokolā, kas pievienots Līgumiem.

[..]”

- 3 LESD 130. pantā ir paredzēts:

“Ne Eiropas Centrālā banka, ne kādas valsts centrālā banka, ne arī kāds to lēmējinstanču loceklis, īstenojot pilnvaras un veicot uzdevumus un pienākumus, ko uzliek Līgumi un ECBS un ECB statūti, nelūdz un nepieņem norādījumus no Savienības iestādēm vai struktūrām, no kādas dalībvalsts valdības vai no kādas citas struktūras. Savienības iestādes vai struktūras un dalībvalstu valdības apņemas ievērot šo principu un nemēģināt iespaidot Eiropas Centrālās bankas vai valstu centrālo banku lēmējinstanču locekļus, kad viņi veic amata pienākumus.”

- 4 LESD 131. pantā ir noteikts:

“Visas dalībvalstis nodrošina to, ka šo valstu tiesību akti, tostarp to centrālo banku statūti, ir saderīgi ar Līgumiem un ECBS un ECB statūtiem.”

- 5 LESD 283. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Eiropas Centrālās bankas Padomē ir Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļi un to dalībvalstu centrālo banku vadītāji, kuru valūta ir euro.”

- 6 ECBS un ECB statūtu 14. pantā “Valstu centrālās bankas” ir paredzēts:

“14.1. Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 131. pantu katra dalībvalsts nodrošina, ka tās tiesību akti, tostarp tās centrālās bankas statūti, sader ar Līgumiem un šiem Statūtiem.

14.2. Valstu centrālo banku statūti īpaši paredz, ka valsts centrālās bankas vadītāja amata pilnvaru laiks ir vismaz pieci gadi.

Tikai tad, ja vadītājs vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu, viņu var atbrīvot no amata. Attiecīgais vadītājs vai ECB Padome var apstrīdēt šo lēmumu Tiesā, pamatojoties uz Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpumu. Tiesvedību sāk attiecīgi divos mēnešos pēc tam, kad lēmums publicēts, vai pēc tam, kad prasītājs ir saņēmis paziņojumu par to, vai, ja tas nav saņemts, pēc dienas, kad prasītājs uzzina par šo lēmumu.

14.3. Valstu centrālās bankas ir ECBS sastāvdaļa un darbojas saskaņā ar ECB pamatnostādņem un norādījumiem. ECB Padome veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu ECB pamatnostādņu un norādījumu ievērošanu, un pieprasa visu vajadzīgo informāciju.

14.4. Valstu centrālās bankas var veikt arī uzdevumus, kas nav minēti šajos Statūtos, ja vien ECB Padome ar divu trešdaļu balsu vairākumu nenolemj, ka tie ir pretrunā ECBS mērķiem un uzdevumiem. Valstu centrālās bankas šos uzdevumus veic uz savu atbildību, un tos nevar uzskatīt par daļu no ECBS uzdevumiem.”

Latvijas tiesības

- 7 Kriminālprocesa likuma 241. panta otrajā daļā ir noteikts:

“Drošības līdzekli kā procesuālo piespiedu līdzekli piemēro aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, ja ir pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona turpinās noziedzīgas darbības, traucēs pirmstiesas kriminālprocesu vai tiesu vai izvairīsies no šā procesa vai tiesas.”

- 8 Atbilstoši minētā likuma 254. pantam:

“1. Noteiktas nodarbošanās aizliegums ir ar procesa virzītāja lēmumu noteikts ierobežojums aizdomās turētajam vai apsūdzētajam uz laiku veikt noteikta veida nodarbošanos (darbības) vai pildīt konkrēta amata (darba) pienākumus.

2. Lēmumu par noteiktas nodarbošanās aizliegumu nosūta izpildei personas darba devējam vai citai attiecīgai institūcijai.

3. Šā panta pirmajā daļā minētais lēmums ir obligāts jebkurai amatpersonai un izpildāms triju darba dienu laikā no tā saņemšanas dienas. Par lēmuma izpildes uzsākšanu amatpersona paziņo procesa virzītājam.”

- 9 Minētā likuma 389. panta pirmajā daļā ir paredzēts:

“No brīža, kad pirmstiesas kriminālprocesā tiek iesaistīta persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, vai persona, kuras tiesības rīkoties ar mantu ir ierobežotas ar procesuālajām darbībām, pirmstiesas kriminālprocess pret šo personu jāpabeidz vai jāatceļ visi drošības līdzekļi un tiesību ierobežojumi attiecībā uz mantu šādā termiņā:

[..]

4) par sevišķi smagu noziegumu – divdesmit divu mēnešu laikā.”

- 10 1992. gada 19. maija likuma “Par Latvijas Banku” (*Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*, 1992. gads, Nr. 22/23) 22. pantā ir noteikts:

“Latvijas Bankas prezidentu pēc ne mazāk kā desmit deputātu ierosinājuma ievēlē amatā Saeima.

Bankas prezidenta vietnieku un padomes locekļus pēc Latvijas Bankas prezidenta ierosinājuma apstiprina amatā Saeima.

Latvijas Bankas prezidenta, viņa vietnieka un padomes locekļu pilnvaru laiks ir 6 gadi. Ja kāds no bankas padomes locekļiem izstājas pirms termiņa, viņa vietā apstiprināms jauns padomes loceklis uz sešu gadu pilnvaru laiku.

Pirms šā panta trešajā daļā noteiktā termiņa Saeima var atbrīvot Latvijas Bankas prezidentu, viņa vietnieku un padomes locekli no amata tikai tad, ja:

1. ir saņemts viņa personīgs iesniegums par atkāpšanos no amata;
2. viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu [ECBS un ECB statūtu] 14.2. panta izpratnē;
3. ir iestājies cits [ECBS un ECB statūtu] 14.2. pantā noteiktais gadījums attiecībā uz atbrīvošanu no amata.

Šā panta ceturtnās daļas 2. punktā minētajā gadījumā Saeima var lemt par Latvijas Bankas prezidenta, viņa vietnieka un padomes locekļa atbrīvošanu no amata pēc tam, kad ir stājies spēkā notiesājošs tiesas spriedums.

Latvijas Bankas prezidents Saeimas lēmumu par atbrīvošanu no amata var pārsūdzēt [ECBS un ECB statūtu] 14.2. pantā noteiktajā kārtībā. Latvijas Bankas prezidenta vietnieks un padomes loceklis Saeimas lēmumu par atbrīvošanu no amata var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.”

- 11 Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma (*Latvijas Vēstnesis*, 2002. gads, Nr. 65) 2. panta pirmo un otro daļu:

“(1) Birojs ir tiešās pārvaldes iestāde, kas pilda šajā likumā noteiktās funkcijas korupcijas novēršanā un apkarošanā [..].

(2) Birojs atrodas Ministru kabineta pārraudzībā. Ministru kabinets institucionālo pārraudzību īsteno ar Ministru prezidenta starpniecību. Pārraudzība ietver Ministru prezidenta tiesības pārbaudīt Biroja priekšnieka pieņemto pārvaldes lēmumu tiesiskumu un atcelt prettiesiskus lēmumus, kā arī, konstatējot prettiesisku bezdarbību, dot rīkojumu pieņemt lēmumu. Ministru kabineta tiesības īsteno pārraudzību neattiecas uz lēmumiem, ko Birojs pieņem, pildot šā likuma 7., 8., 9. un 9.¹ pantā minētās funkcijas.”

- 12 Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 8. panta pirmās daļas 2. punkts ir formulēts šādi:

“Birojs korupcijas apkarošanā pilda šādas funkcijas:

[..]

- 2) veic izmeklēšanu un operatīvo darbību, lai atklātu Krimināllikumā paredzētos noziedzīgos nodarījumus valsts institūciju dienestā, ja tie ir saistīti ar korupciju.”

Tiesvedību priekšvēsture

- 13 Ar Latvijas Republikas Saeimas 2013. gada 31. oktobra lēmumu I. Rimšēvičs tika ievēlēts Latvijas Bankas prezidenta amatā uz sešu gadu pilnvaru termiņu, kurš ir sācies 2013. gada 21. decembrī un kura beigas ir noteiktas 2019. gada 21. decembrī.

- 14 Pēc tam, kad KNAB 2018. gada 15. februārī bija uzsācis pirmstiesas kriminālizmeklēšanu attiecībā uz I. Rimšēviču, 2018. gada 17. februārī viņš tika aizturēts.
- 15 Pēc Tiesas rīcībā esošās informācijas viņš tiek turēts aizdomās par to, ka, būdams Latvijas Bankas prezidents, viņš 2013. gadā pieprasīja un pieņēma kukuli, lai īstenotu ietekmi vienas Latvijas privātas bankas interesēs.
- 16 2018. gada 19. februārī, atbrīvojot I. Rimšēviču, KNAB pieņēma apstrīdēto lēmumu, ar kuru viņam tika piemēroti vairāki drošības līdzekļi, proti, aizliegums veikt savas lēmumu pieņemšanas, kontroles un uzraudzības funkcijas Latvijas Bankā, tostarp ieņemt šīs centrālās bankas prezidenta amatu, pienākums iemaksāt drošības naudu, kā arī aizliegums tuvoties noteiktām personām un izbraukt no valsts bez iepriekšējas atļaujas.
- 17 2018. gada 27. februārī Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesnese noraidīja I. Rimšēviča 2018. gada 23. februāra sūdzību par diviem KNAB piemērotajiem drošības līdzekļiem, proti, aizliegumu pildīt savus pienākumus Latvijas Bankā un aizliegumu izbraukt no valsts bez atļaujas.
- 18 2018. gada 28. jūnijā prokurore, kas bija atbildīga par konkrēto lietu, izvirzīja I. Rimšēvičam apsūdzību par:
- kukuļa kā dāvanas pieņemšanu piedāvātā atpūtas brauciena veidā;
 - piekrišanu kukuļa piedāvājumam par summu 500 000 EUR apmērā, un
 - kukuļa 250 000 EUR apmērā pieņemšanu.

Lietas dalībnieku prasījumi un tiesvedība Tiesā

- 19 Ar savu prasību lietā C-202/18 I. Rimšēvičs lūdz Tiesu:
- atzīt, ka ar apstrīdēto lēmumu viņš prettiesiski ir atcelts no Latvijas Bankas prezidenta amata;
 - atzīt, ka viņam ar apstrīdēto lēmumu piemērotais drošības līdzeklis – aizliegums īstenot Latvijas Bankas prezidenta funkcijas un tiesības – ir piemērots prettiesiski, un
 - atzīt, ka viņam no apstrīdētā lēmuma izrietošie ierobežojumi pildīt ECB Padomes locekļa funkcijas un tiesības ir piemēroti prettiesiski.
- 20 Ar savu prasību lietā C-238/18 ECB lūdz Tiesu:
- prasīt Latvijas Republikai, lai tā sniegtu visu attiecīgo informāciju, kas saistīta ar pašreizējo izmeklēšanu, kuru KNAB veic pret Latvijas Bankas prezidentu I. Rimšēviču, saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 24. panta pirmo daļu un Tiesas Reglamenta 62. pantu;
 - atzīt saskaņā ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu, ka Latvijas Republika ir pārkāpusi minētā noteikuma otro daļu, jo:
 - Latvijas Bankas prezidents ir atbrīvots no amata pirms notiesājoša tādas neatkarīgas tiesas sprieduma, kura izskatījusi lietu pēc būtības, un,
 - ja to apstiprina Latvijas Republikas sniegtie fakti, nav ārkārtēju apstākļu, kas šajā lietā pamato I. Rimšēviča atbrīvošanu no amata;

– piespriest Latvijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

- 21 Latvijas Republika lūdz noraidīt abas prasības.
- 22 Ar atsevišķu dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2018. gada 3. aprīlī, proti, tajā pašā dienā, kad iesniegts ECB prasības pieteikums, ECB lūdza Tiesu saskaņā ar Reglamenta 53. panta 4. punktu un 133. pantu piemērot lietai C-238/18 paātrināto tiesvedību. Ar 2018. gada 12. jūnija rīkojumu ECB/Latvija (C-238/18, nav publicēts, EU:C:2018:488) Tiesas priekšsēdētājs šo pieteikumu apmierināja.
- 23 Ar šajā pašā dienā izdotu rīkojumu Rimšēvičs/Latvija (C-202/18, nav publicēts, EU:C:2018:489) Tiesas priekšsēdētājs pēc savas ierosmes, pamatojoties uz Reglamenta 133. panta 3. punktu un pirms tam aicinot I. Rimšēviču un Latvijas Republiku iesniegt šajā ziņā savus apsvērumus, nolēma piemērot paātrināto tiesvedību arī lietai C-202/18.
- 24 Ar dokumentu, kas Tiesas kancelejā tāpat iesniegts 2018. gada 3. aprīlī, ECB turklāt saskaņā ar LESD 279. pantu un Reglamenta 160. pantu iesniedza Tiesai pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu, lūdzot izdot rīkojumu Latvijas Republikai uz laiku apturēt I. Rimšēvičam piemēroto aizliegumu ieņemt Latvijas Bankas prezidenta amatu, tādējādi atļaujot viņam pildīt ECB Padomes locekļa funkcijas, kuras nav saistītas ar kriminālprocesu, vai vismaz atļaujot I. Rimšēvičam iecelt aizstājēju dalībai ECB Padomē.
- 25 Ar 2018. gada 20. jūlija rīkojumu ECB/Latvija (C-238/18 R, nav publicēts, EU:C:2018:581) Tiesas priekšsēdētāja vietnieks uzdeva Latvijas Republikai veikt vajadzīgos pasākumus, lai līdz brīdim, kad tiks pasludināts spriedums lietā C-238/18, tiktu apturēti drošības līdzekļi, kurus KNAB 2018. gada 19. februārī piemēroja I. Rimšēvičam, ciktāl šie līdzekļi liedz viņam iecelt aizstājēju, kas darbotos kā ECB Padomes loceklis, un pārējā daļā noraidīja pieteikumu par pagaidu noregulējumu.
- 26 Abām lietām kopīgajā 2018. gada 25. septembra tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklaušanāsai Tiesas priekšsēdētājs lūdza Latvijas Republikas pārstāvjus astoņu dienu laikā iesniegt Tiesai dokumentus, kas pamato drošības līdzekļus, kurus KNAB piemēroja I. Rimšēvičam 2018. gada 19. februārī.
- 27 Ar sūtījumu, kas Tiesas kancelejā reģistrēts 2018. gada 2. oktobrī, Latvijas Republika iesniedza 44 dokumentus.
- 28 Savos apsvērumos attiecībā uz šiem dokumentiem I. Rimšēvičs un ECB būtībā ir vienisprātis par to, ka Latvijas Republika nav sniegusi nekādus pierādījumus nedz par I. Rimšēviča vainu, nedz par viņam piemēroto drošības līdzekļu pamatotību.
- 29 Tā kā lietas C-202/18 un C-238/18 attiecas uz divām prasībām, kuras ir vērstas pret apstrīdēto lēmumu, Tiesa, uzklaujusi lietas dalībniekus, saskaņā ar Reglamenta 54. panta 1. punktu nolemj minētās lietas apvienot sprieduma taisīšanai.

Par Tiesas kompetenci

Lietas dalībnieku argumenti

- 30 Latvijas Republika apgalvo, ka Tiesas kompetencē nav izskatīt I. Rimšēviča un ECB celtās prasības.

Lieta C-202/18

- 31 Latvijas Republikas ieskatā I. Rimševiĉs mēģina panākt, lai Tiesa izvērtētu to pasākumu tiesiskumu un samērīgumu, kurus izmeklēšanas iestāde ir veikusi, piemērojot Kriminālprocesa likuma normas. Viņš lūdzot Tiesu iejaukties konkrēta kriminālprocesa tālākā virzībā, un tas varot būtiski ietekmēt izmeklēšanu un vainīgās personas saukšanu pie Latvijas likumos paredzētās atbildības. Latvijas Republikas ieskatā prasības pieteikumā ietvertie prasījumi pārsniedz Tiesas kompetenci. To apmierināšanas gadījumā šāda Tiesas rīcība būtu pretrunā LESD 276. pantam.
- 32 Savukārt I. Rimševiĉs uzskata, ka aizliegums pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus, kas viņam ticis uzlikts uz nekonkretizētu laiku, ir uzskatāms par atbrīvošanu no amata, attiecībā uz kuru Tiesai saskaņā ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu ir kompetence.

Lieta C-238/18

- 33 Latvijas Republika uzskata, ka prasība atbilstoši ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajai daļai var tikt celta tikai par lēmumu, ar kuru tiek izbeigta valsts centrālās bankas vadītāja un šīs iestādes juridiskā un institucionālā saikne, nevis par ikvienu lēmumu, ar kuru šim vadītājam ir uzlikti pienākumi. Tā norāda, ka, kvalificējot lēmumu, ar kuru tiek izbeigta šāda juridiskā saikne, jēdziens “atbrīvošana no amata” minētā panta izpratnē nebūtu jānošķir no jēdziena “atlaišana no amata”, kas paredzēts LESD 246., 247. un 286. pantā, ECBS un ECB statūtu 11.4. pantā, kā arī Padomes Regulas (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.), 26. panta 4. punktā, jo seku ziņā šie jēdzieni esot līdzvērtīgi. Latvijas Republika turklāt norāda, ka šo tiesību normu latviešu valodas redakcijā lietotie termini ir savstarpēji aizstājami.
- 34 Apstrīdētā lēmuma mērķis taču esot nevis izbeigt Latvijas Bankas un tās prezidenta juridisko un institucionālo saikni, bet gan tikai nodrošināt efektīvu kriminālprocesa norisi attiecībā uz šo personu.
- 35 Pirmkārt, šim līdzeklim esot pagaidu raksturs un tas jebkurā brīdī varot tikt grozīts vai atcelts. Proti, Kriminālprocesa likuma 389. panta pirmās daļas 4. punktā esot noteikts, ka tad, kad runa ir par tādu sevišķi smagu noziegumu kā tas, par kura izdarīšanu tiek turēta aizdomās konkrētā persona, sākot no brīža, kad šī persona tiek iesaistīta pirmstiesas kriminālprocesā, šis pirmstiesas kriminālprocess pret šo personu divdesmit divu mēnešu laikā ir jāpabeidz vai jāatceļ visi drošības līdzekļi. Turklāt no Kriminālprocesa likuma 249. panta pirmās daļas izrietot, ka, ja kādai personai piemērotajam procesuālajam piespiedu līdzeklim ir zudis tā piemērošanas pamats vai ir mainījusies šīs personas uzvedība vai apstākļi, kas noteica piespiedu līdzekļa izvēli, šis līdzeklis ir atceļams.
- 36 Otrkārt, lai gan saskaņā ar likuma “Par Latvijas Banku” 22. pantu Latvijas Bankas prezidentu ievēlēt amatā un atcelt no tā esot tiesīga tikai Latvijas Republikas Saeima, minētā institūcija šādu lēmumu neesot pieņēmusi.
- 37 Turklāt interpretācija, saskaņā ar kuru tāds lēmums kā apstrīdētais lēmums ietilpst ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas piemērošanas jomā, esot pretrunā LESD 276. pantam. ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas mērķis esot nevis ļaut Tiesai iejaukties uzsākta kriminālprocesa virzībā, bet gan nodrošināt, lai valsts iestādes nepamatoti neatbrīvotu dalībvalsts centrālās bankas vadītāju no amata. ECB prasības apmierināšana liktu Tiesai pārvērtēt Latvijā notiekošajā kriminālprocesā noskaidrotos apstākļus un pierādījumus, kas bija par pamatu drošības līdzekļu piemērošanai I. Rimševiĉam, un līdz ar to iejaukties valsts iestāžu kompetencē.
- 38 Latvijas Bankas vadības neatkarības garantijas tāpat – saskaņā ar ECBS un ECB statūtu 7. pantu – esot nostiprinātas likuma “Par Latvijas Banku” 13. pantā. Šī neatkarība Latvijas Bankas uzdevumu pildīšanā neparedzot tās prezidenta imunitāti no kriminālatbildības vai ierobežojumus Latvijas Republikas tiesību

aizsardzības iestādēm. Lai nodrošinātu Latvijas Bankas neatkarību un stabilitāti, saskaņā ar likumu tās prezidentam esot vietnieks, kura iecelšanas amatā – viņu apstiprina Saeima – kārtība sniedz tādas pašas garantijas kā attiecībā uz prezidentu un kurš prezidenta prombūtnes laikā vai gadījumos, kad pēdējais minētais ir atbrīvots no amata vai beidzies viņa pilnvaru laiks, pilda šīs centrālās bankas prezidenta pienākumus. Līdz ar to Latvijas Republikas ieskatā šādā gadījumā prezidenta vietnieks būtu jākvalificē kā “vadītājs” LESD 283. panta 1. punkta un ECBS un ECB statūtu 10.1. panta izpratnē un tātad viņš būtu tiesīgs būt ECB Padomes sastāvā.

- 39 Turklāt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 375. panta pirmo daļu krimināllietā esošie materiāli esot izmeklēšanas noslēpums un tātad neesot izsniedzami ar kriminālprocesu nesaistītām personām. Tādēļ Tiesai esot jānoraida arī ECB prasījums, lai Latvijas Republikai tiktu pieprasīts sniegt visu attiecīgo informāciju, kas saistīta ar izmeklēšanu, kuru KNAB veic pret I. Rimševiču.
- 40 Savukārt ECB uzskata, ka tās prasība nebūtu izslēdzama no ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas piemērošanas jomas.
- 41 Šajā ziņā tā uzsver, cik svarīgs ir ECBS un ECB neatkarības princips, kas noteikts LESD 130. pantā ar mērķi ļaut ECB bez jebkāda politiskā spiediena pildīt tai ar LESD uzticētos uzdevumus. Šis princips esot īstenots ar ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otro daļu, precizējot nosacījumus, ar kādiem valsts centrālās bankas vadītājs var tikt atbrīvots no sava amata, un ļaujot šāda pasākuma tiesiskumu pārbaudīt Tiesā.
- 42 Ņemot vērā šīs pēdējās minētās tiesību normas mērķi, aizliegums pildīt jebkādas ar valsts centrālās bankas vadītāja amatu saistītās funkcijas, pat ja formāli ar to netiek izbeigta šī vadītāja juridiskā un institucionālā saikne ar minēto banku, esot jāuzskata par līdzvērtīgu atbrīvošanai no amata ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas izpratnē. Ja tiktu apstiprināta pretēja interpretācija, dalībvalstīm tiktu dota iespēja, veicot šāda rakstura pasākumus, apiet minētajā tiesību aktā paredzēto neatkarības garantiju. Vadītāja neatkarība varot tikt līdzvērtīgi mazināta, nosakot attiecīgajam vadītājam pagaidu aizliegumu pildīt savas funkcijas, it īpaši tad, ja – kā tas esot konkrētajā gadījumā – šī aizlieguma beigu termiņš nav zināms un pastāv risks, ka tas iestāsies pēc vadītāja amata pilnvaru laika beigām.

Tiesas vērtējums

- 43 Latvijas Republikas pirmais apgalvojums ir, ka apstrīdētais lēmums, kuram esot pagaidu raksturs, nav Latvijas Bankas vadītāja “atbrīvošana no amata”. Prasība atbilstoši ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajai daļai varot tikt celta vienīgi par lēmumiem, ar kuru galīgi tiek izbeigta valsts centrālās bankas vadītāja un minētās bankas juridiskā un institucionālā saikne.
- 44 Šajā ziņā, kā ģenerālvokāte ir norādījusi savu secinājumu 78. punktā, ir taisnība, ka formulējums, kas lietots ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajā daļā, lai apzīmētu tajā paredzētās prasības priekšmetu – latviešu valodas, kā arī vairākās citās šīs normas valodu redakcijās – šķietami norāda uz galīgu saiknes starp valsts centrālo banku un tās vadītāju izbeigšanu.
- 45 Tomēr saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne vien tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, mērķi (skat. it īpaši spriedumu, 2018. gada 17. aprīlis, *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 46 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka EK ligumu un pēc tam LESD autori ir vēlējušies nodrošināt, lai ECB un ECBS spētu neatkarīgi veikt tām uzticētos uzdevumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2003. gada 10. jūlijs, Komisija/ECB, C-11/00, EU:C:2003:395, 130. punkts).

- 47 Galvenā šīs gribas izpausme ir ietverta LESD 130. pantā, kurš būtībā ir pārņemts ECBS un ECB statūtu 7. pantā un ar kuru, pirmkārt, ECB, valsts centrālajām bankām un to lēmējinstītūciju locekļiem ir skaidri aizliegts lūgt un pieņemt norādījumus no Savienības iestādēm vai struktūrām, no kādas dalībvalsts valdības vai no kādas citas struktūras un, otrkārt, minētajām Savienības iestādēm vai struktūrām, kā arī dalībvalstu valdībām ir aizliegts mēģināt iespaidot ECB un valsts centrālo banku lēmējinstītūciju locekļus, kad viņi veic amata pienākumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2003. gada 10. jūlijs, Komisija/ECB, C-11/00, EU:C:2003:395, 131. punkts). Tādējādi šo tiesību normu mērķis būtībā ir pasargāt ECBS no jebkāda politiskā spiediena, lai tā varētu efektīvi sasniegt tai uzticēto uzdevumu mērķus, neatkarīgi izmantojot tai šai ziņā ar primārajiem tiesību aktiem piešķirtās īpašās pilnvaras (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c., C-62/14, EU:C:2015:400, 40. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 48 Tieši tāpēc, lai nodrošinātu valstu centrālo banku, kuras saskaņā ar LESD 282. panta 1. punktu kopā ar ECB veido ECBS, vadītāju funkcionālo neatkarību, ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā, nosakot, ka viņu amata pilnvaru laiks ir vismaz pieci gadi, ir paredzēts, ka viņi no amata var tikt atbrīvoti tikai tad, ja viņi vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījuši smagu pārkāpumu, un attiecīgo vadītāju un ECB Padomes labā ir izveidots Tiesā izmantojamais tiesību aizsardzības līdzeklis pret šādu pasākumu.
- 49 Piešķirot tieši Tiesai kompetenci lemt par tāda lēmuma tiesiskumu, ar kuru valsts centrālās bankas vadītājs tiek atbrīvots no amata, dalībvalstis ir izrādījušas, cik lielu nozīmi tās piešķir minētajos amatos esošo personu neatkarībai.
- 50 Proti, saskaņā ar LESD 283. panta 1. punktu un ECBS un ECB statūtu 10.1. pantu to dalībvalstu centrālo banku vadītāji, kuru valūta ir euro, *ipso jure* ir ECB Padomes locekļi, savukārt šī ECB Padome saskaņā ar minēto statūtu 12.1. pantu ir galvenā Eurosistēmas lēmējinstance un vienīgā ECB lēmējinstance saistībā ar vienoto uzraudzības mehānismu atbilstoši Regulas Nr. 1024/2013 26. panta 8. punktam.
- 51 Ja lēmums par valstu centrālo banku vadītāju atbrīvošanu no amata varētu tikt pieņemts bez pamatojuma, tiktu būtiski apdraudēta viņu neatkarība un – līdz ar to – arī pašas ECB Padomes neatkarība.
- 52 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jānorāda, ka valsts centrālās bankas vadītājam noteiktais pagaidu aizliegums pildīt savus pienākumus var veidot līdzekli, ar kuru uz viņu tiek īstenots spiediens. No vienas puses, kā liecina aplūkojamo lietu apstākļi, šāds aizliegums, ja tam nav paredzēts konkrēts beigu termiņš, var izrādīties īpaši apgrūtināošs attiecīgajam vadītājam; turklāt šis aizliegums varētu būt piemērojams būtisku daļu no šī vadītāja amata pilnvaru laikposma. No otras puses, tā pagaidu raksturs, ja, kā Latvijas Republika ir atzīmējusi saistībā ar apstrīdēto lēmumu, tas jebkurā brīdī var tikt atcelts, ņemot vērā ne tikai izmeklēšanas virzību, bet arī attiecīgā vadītāja uzvedību, var veidot vēl efektīvāku spiediena līdzekli.
- 53 Otrkārt, ja pasākums, ar kuru vadītājam tiek aizliegts pildīt savus pienākumus, nebūtu pakļauts Tiesas kontrolei atbilstoši ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajai daļai tikai tāpēc vien, ka tam ir pagaidu raksturs, dalībvalsts, veicot secīgus pagaidu pasākumus, varētu viegli izvairīties no šīs kontroles, un līdz ar to, kā to uzsvērusi ģenerālvokāte savu secinājumu 75. punktā, minētajai tiesību normai varētu zust tās lietderīgā iedarbība.
- 54 Turklāt nav pārliecības, ka apstrīdētais lēmums, kuram principā ir pagaidu raksturs, nevarētu kļūt galīgs savu seku ziņā, jo atbilstoši tam, ko norādījusi pati Latvijas Republika, Kriminālprocesa likuma 389. pants ļauj kriminālprocesā piemērotos līdzekļus un ierobežojumus saglabāt 22 mēnešu laikā, t.i., līdz I. Rimševiča amata pilnvaru termiņa beigām, kas noteiktas 2019. gada decembrī.

- 55 Tātad gan no LESD autoru nodoma, gan ECBS un ECB statūtu vispārējās sistēmas, gan arī no paša minēto statūtu 14.2. panta otrās daļas mērķa izriet, ka saskaņā ar minēto tiesību normu Tiesas kompetencē ir izskatīt prasību, kas vērsta pret tādu pasākumu kā apstrīdētajā lēmumā ietvertais pagaidu aizliegums pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus.
- 56 Otrais Latvijas Republikas apgalvojums ir, ka Tiesas kompetencē nav spriest par lēmumu, kas šīs dalībvalsts ieskatā ir vērsts uz to, lai nodrošinātu efektīvu kriminālprocesa norisi attiecībā uz šajā lēmumā norādīto personu. Tādējādi pierādījumu, kuri attaisno drošības līdzekļu piemērošanu kriminālprocesā, vērtējums esot vienīgi valsts iestāžu kompetencē. Turklāt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 375. panta pirmo daļu šie pierādījumi esot izmeklēšanas noslēpums un tātad neesot izsniedzami ar kriminālprocesu nesaistītām personām. LESD 276. pants apstiprinot Tiesas kompetences neesamību šajā ziņā, jo tajā esot paredzēts, ka “Eiropas Savienības Tiesa, istenojot tai uzticētās pilnvaras saistībā ar [LESD] trešās daļas V sadaļas 4. un 5. [no]daļas noteikumiem par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, nav kompetenta pārbaudīt kādas dalībvalsts policijas vai citu tiesību aizsardzības dienestu darbības likumību vai samērību, vai tādu dalībvalstu pienākumu izpildi, kas attiecas uz likumības un kārtības uzturēšanu un iekšējas drošības sargāšanu”.
- 57 Šajā ziņā, lai gan ir taisnība, ka Savienībai krimināltiesību jomā ar Līgumiem ir piešķirta vien ierobežota kompetence, tomēr no Tiesas judikatūras izriet, ka Savienības tiesībās ir noteikti dalībvalstu kompetences ierobežojumi šajā jomā (spriedums, 2011. gada 15. septembris, *Dickinger* un *Ömer*, C-347/09, EU:C:2011:582, 31. punkts). Proti, šī dalībvalstu kompetence ir jāisteno, ievērojot ne tikai Savienības tiesībās garantētās pamatbrīvības (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1989. gada 2. februāris, *Cowan*, 186/87, EU:C:1989:47, 19. punkts, un 1999. gada 19. janvāris, *Calfa*, C-348/96, EU:C:1999:6, 17. punkts), bet arī visas Savienības tiesības kopumā, it īpaši primārās tiesības. Līdz ar to valsts kriminālprocesa tiesību normas nevar radīt šķērslī kompetencei, kas ar ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otro daļu ir piešķirta Tiesai, visos gadījumos, kad šī tiesību norma ir piemērojama.
- 58 Turklāt nevar piekrist Latvijas Republikas argumentam, kas attiecas uz LESD 276. pantu.
- 59 Proti, minētais pants Tiesas kompetenci ierobežo vien tiktāl, ciktāl tā isteno tai uzticētās pilnvaras saistībā ar LESD trešās daļas V sadaļas 4. un 5. nodaļas noteikumiem. Taču, kā ģenerālvokāte ir norādījusi savu secinājumu 82. punktā, šī lieta attiecas nevis uz minētajām pilnvarām, bet gan uz pilnvarām, kas Tiesai tieši un skaidri izriet no ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas.
- 60 Visbeidzot, kā trešo Latvijas Republika uzsver to, ka Tiesas kompetences atzīšana izraisītu tās ieskatā nepieļaujamas sekas. Šāda kompetence nozīmētu, ka Latvijas Bankas vadītājam tiek piešķirta imunitāte no kriminālatbildības, ierobežotu drošības līdzekļus, kas viņam varētu tikt piemēroti, un būtiski ietekmētu kriminālprocesa norisi.
- 61 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. pants nepiešķir valsts centrālās bankas vadītājam nekādu imunitāti no kriminālatbildības, nedz ierobežo drošības līdzekļus, kas varētu viņam tikt piemēroti. Šajā pantā viņam, kā arī ECB Padomei ir vienīgi piešķirtas tiesības apstrīdēt Tiesā ikvienu lēmumu, ar kuru minētais vadītājs ir atbrīvots no amata. Minētajā pantā paredzētās prasības un valsts kriminālprocesa iespējamā pārklāšanās tātad attiecas tikai uz izņēmuma gadījumu, kad šāda procesa vajadzībām valsts centrālās bankas vadītājam nākas piemērot pagaidu pasākumu, kas var tikt pielīdzināts atbrīvošanai no amata šīs tiesību normas izpratnē. Taču pat šajā gadījumā neviens no Latvijas Republikas minētajiem apstākļiem neliecina, ka ECBS un ECB statūtos paredzētā prasība traucētu normālo izmeklēšanas norisi.
- 62 No visa iepriekš minētā izriet, ka ir jānoraida iebilde par to, ka prasības, ko I. Rimšēvičs un ECB, pamatojoties uz ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otro daļu, cēla pret apstrīdēto lēmumu, izskatīšana neietilpst Tiesas kompetencē.

- 63 Vēl ir jāpiebilst, ka Tiesas kompetence atbilstoši minētajai tiesību normai attiecas tikai uz prasībām, kas vērstas pret pagaidu vai galīgu aizliegumu pildīt valsts centrālās bankas vadītāja pienākumus. Līdz ar to apstrīdētais lēmums, ar kuru KNAB piemēroja vairākus drošības līdzekļus, ietilpst Tiesas kompetencē vien tiktāl, ciktāl ar to I. Rimšēvičam uz laiku ir aizliegts pildīt Latvijas Bankas vadītāja pienākumus.

Par prasībām

Par prasību iedabu

- 64 Tiesā, pamatojoties uz ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu, ir vērsušies I. Rimšēvičs – kā Latvijas Bankas vadītājs – un ECB, kas rīkojas atbilstoši tās Padomes lēmumam. Tomēr abos prasības pieteikumos ietvertie prasījumi ir formulēti atšķirīgi. I. Rimšēvičs būtībā lūdz Tiesu atzīt, ka apstrīdētais lēmums, kas pieņemts Latvijas Republikas vārdā, ir pretiesisks, savukārt ECB lūdz Tiesu konstatēt, ka Latvijas Republika ir pārkāpusi ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu. Tiesas sēdē atbildot uz jautājumu par minēto statūtu 14.2. panta otrajā daļā paredzētās prasības iedabu, ECB precizēja, ka tā lūdz Tiesu pasludināt “deklaratīvu spriedumu, kā tas ir pienākumu neizpildes procedūrās”.
- 65 Tomēr iesākumā ir jānorāda, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā nav ietverta nedz tieša, nedz netieša atsauce uz pienākumu neizpildes konstatēšanas procedūru, kura reglamentēta LESD 258.–260. pantā.
- 66 Savukārt gan gramatiskā, gan sistēmiskā un teleoloģiskā minēto statūtu 14.2. panta interpretācija liek šajā pantā paredzēto prasību kvalificēt kā prasību atcelt tiesību aktu.
- 67 Runājot, pirmkārt, par šīs tiesību normas formulējumu, ir jānorāda, ka līdzīgi tam, kā tas ir LESD 263. pantā paredzētās prasības gadījumā, ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajā daļā minēto prasību var celt privātpersona, konkrētajā gadījumā – no amata atbrīvotais vadītājs, par viņam adresēto lēmumu. Turklāt katra no abām šīm prasībām ir jāceļ vienā un tajā pašā divu mēnešu termiņā, kas ar vienādu formulējumu noteikts LESD 263. panta sestajā daļā un minēto statūtu 14.2. panta otrās daļas pēdējā teikumā. Turklāt abās tiesību normās, izmantojot vienādu formulējumu, ir noteikts, ka prasītāji var izvirzīt pamatus par “Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpumu”.
- 68 Otrkārt, sistēmiskā pieeja liek secināt, ka minēto statūtu 14.2. panta īpatnības nav nesaderīgas ar prasības atcelt tiesību aktu iezīmēm.
- 69 Ir taisnība, ka, ciktāl ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajā daļā Tiesai skaidri ir uzticēta kontrole pār valsts tiesību akta tiesiskumu no “Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta” viedokļa, šī norma veido atkāpi no Līgumos, it īpaši LESD 263. pantā, paredzētā parastā kompetenču sadalījuma starp valsts tiesu un Savienības tiesu, jo atbilstoši minētajam pantam celta prasība var attiekties tikai uz Savienības tiesību aktiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1960. gada 16. decembris, *Humblet/État belge*, 6/60-IMM, EU:C:1960:48). Šī atkāpe tomēr ir izskaidrojama ar īpašo ECBS institucionālo kontekstu. Proti, Savienības tiesībās ECBS atbilst oriģinālam juridiskam veidojumam, kurš sasaista valsts iestādes, proti, valstu centrālās bankas, un vienu Savienības iestādi, t.i., ECB, un nodrošina to ciešu sadarbību un kura ietvaros prevalē citāds sakārtojums un mazāk izteikta atšķirība starp Savienības tiesību sistēmu un iekšējām valstu tiesību sistēmām.
- 70 ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā tiek ņemtas vērā sekas, kas izriet no šīs ļoti integrētās sistēmas, kuru Līguma autori bija iecerējuši attiecībā uz ECBS, un it īpaši no dubultfunkcijas, ko pilda valsts centrālās bankas vadītājs, kurš, lai gan viņš ir uzskatāms par valsts amatpersonu, tomēr rīkojas ECBS ietvaros un gadījumā, ja viņš ir tādas dalībvalsts centrālās bankas vadītājs, kuras valūta ir euro, ietilpst galvenās ECB vadības institūcijas sastāvā. Tieši šī jauktā statusa dēļ un, kā tas ir uzsvērts šī sprieduma

48. punktā, lai nodrošinātu valstu centrālo banku vadītāju funkcionālo neatkarību ECBS ietvaros, izņēmuma kārtā lēmums, kuru pieņēmusi valsts iestāde un ar kuru kāds no šiem vadītājiem ir atbrīvots no amata, var tikt pārsūdzēts Tiesā.
- 71 Līgumos paredzētajai tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmai ar Statūtu 14.2. pantu tād ir pievienots viens tiesību aizsardzības līdzeklis, kuram ir specifisks raksturs, kas izriet no ļoti ierobežota to personu skaita, kurām tas ir pieejams, no lēmumu, attiecībā pret kuriem šis līdzeklis ir paredzēts, īpaša priekšmeta un no izņēmuma apstākļiem, kuros tas var tikt izmantots.
- 72 Treškārt, Statūtu 14.2. pantā paredzētās prasības iedabu ilustrē arī mērķis, kādam tā tika ieviesta. Kā tas ir atgādināts šī sprieduma 49. un nākamajos punktos, šī prasība ir viena no galvenajām garantijām tam, ka vadītāji, kaut arī tos ieceļ amatā un attiecīgā gadījumā atsauc no amata dalībvalstis, tomēr pilnīgi neatkarīgi veic viņiem ar Līgumiem uzticētos uzdevumus un saskaņā ar LESD 130. pantu un ECBS un ECB statūtu 7. pantu nepieņem nekādus norādījumus no valsts iestādēm. Tādā ir būtisks elements institucionālajā līdzsvarā, kuru prasa valstu centrālo banku un ECB ciešā sadarbība ECBS ietvaros.
- 73 Tieši ņemot vērā šī mērķa nozīmīgumu un traucējumus, ko var izraisīt jebkāda kavēšanās sodīt par tādu vadītāja atbrīvošanu no amata, par kuru lemts, pārkāpjot Līgumus vai jebkuru to īstenošanai pieņemtu aktu, minēto Līgumu autori ECB un attiecīgā vadītāja labā ir izveidojuši Tiesā izmantojamu tiesību aizsardzības līdzekli pret šādu aktu. Proti, kā savā vērtējumā attiecībā uz steidzamības nosacījumu būtībā ir norādījis Tiesas priekšsēdētāja vietnieks 2018. gada 20. jūlija rīkojumā pagaidu noregulējuma lietā ECB/Latvija (C-238/18 R, nav publicēts, EU:C:2018:581, 71. un 72. punkts), apstākļi, ka ECB Padomes loceklis ilgu laiku nepiedalās šīs padomes darbā, var ļoti nelabvēlīgi ietekmēt pienācīgu šīs būtiskās ECB institūcijas darbību. Turklāt vadītāja atbrīvošana no amata var radīt smagas un tūlītējas sekas pašai attiecīgajai personai.
- 74 Tikai prasība atcelt tiesību aktu, kas eventuāli papildināta ar pagaidu pasākumiem, par kuriem Tiesa var izdot rīkojumu saskaņā ar LESD 278. un 279. pantu, ļauj novērst bažas, kas ir bijušas par iemeslu šī tiesību aizsardzības līdzekļa ieviešanai. ECBS un ECB statūtu autoru nodomi pietiekami netiktu ņemti vērā it īpaši tad, ja spriedums, kas tiek pasludināts saskaņā ar ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otro daļu, būtu deklaratīvs un ja tā sekas tād būtu atkarīgas no tā, kā šo spriedumu izpilda valsts iestādes.
- 75 Turklāt ir jāatgādina, ka gadījumā, ja Eiropas Komisija uzskata, ka kāda dalībvalsts nav izpildījusi savus pienākumus atbilstoši ECBS un ECB statūtu 14. pantam, tā saskaņā ar LESD 258. pantu var sniegt argumentētu atzinumu un, ja attiecīgā valsts neizpilda šā atzinuma prasības, var vērsties Tiesā ar prasību sakarā ar pienākumu neizpildi. Līdz ar to nevar atzīt, ka, ieviešot ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajā daļā paredzēto tiesību aizsardzības līdzekli, šīs normas autori vēlējas vienkārši izveidot procedūru, kas būtu paralēla LESD 258. pantā jau paredzētajai.
- 76 No iepriekš izklāstītā izriet, ka minēto statūtu 14.2. panta otrajā daļā paredzētā prasība ir vērsta uz lēmuma, kas pieņemts, lai atbrīvotu no amata valsts centrālās bankas vadītāju, atcelšanu.
- 77 Tā kā I. Rimšēviča un ECB prasības ir celtas, skaidri pamatojoties uz ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otro daļu, tās tād ir jāuzskata par vērstām uz apstrīdētā lēmuma atcelšanu.

Par prasības pamatu saistībā ar apstrīdētā lēmuma pamatotības neesamību

Lietas dalībnieku argumenti

- 78 I. Rimšēvičs apgalvo, ka apstrīdētais lēmums nav pamatots.

- 79 Pirmkārt, pirms minētā lēmuma pieņemšanas lieta neesot tikusi pienācīgi izmeklēta un neesot savākti pietiekami pierādījumi. KNAB esot veltījis tikai divas dienas 2018. gada 15. februārī ierosinātā kriminālprocesa izmeklēšanai, pirms prasītājs tika aizturēts 2018. gada 17. februārī. Latvijas Republikas ģenerālprokurors 2018. gada 21. februārī pats esot apstiprinājis, ka pagaidām nav pamata kategoriskam apgalvojumam, ka būtu konstatējams nozieguma fakts.
- 80 Otrkārt, esot maz ticams, ka Latvijas Bankas prezidents būtu izdarījis noziegumu, par kuru viņš tiek turēts aizdomās, proti, kukuļņemšanu, par labu tādai Latvijas privātai bankai, kura kopš 2016. gada ir izbeigusi savu darbību un tiek likvidēta. Proti, viņam neesot tādu amata pilnvaru, kas ļautu jebkādi ietekmēt kādas privātas bankas darbību. Turklāt visi Latvijas Bankas lēmumi tiek pieņemti koleģiāli. Latvijas privāto banku uzraudzība esot nevis Latvijas Bankas, bet gan Finanšu un kapitāla tirgus komisijas kompetencē, kā tas paredzēts Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 2. panta pirmajā daļā.
- 81 Treškārt, izmeklēšanas pamatā esošās informācijas avots esot apšaubāms. Atbilstoši informācijai, ko KNAB sniedzis prasītājam, persona, kura ir ziņojusi par 2013. gadā it kā notikušu nodarījumu, esot bijušais Latvijas privātās bankas, par labu kurai it kā noticis korupcijas fakts, valdes loceklis. Šī persona 2016. gadā esot tikusi aizturēta saistībā ar naudas atmazgāšanu un esot panākusi pret viņu uzsāktās kriminālizmeklēšanas izbeigšanu apmaiņā pret ziņošanu par I. Rimševičam pārmestajiem korupcijas faktiem.
- 82 Ceturtkārt, I. Rimševičs apgalvo, ka viņam izteiktie pārmetumi nav konkrēti. KNAB esot norādījis, ka kukuļa nodošana I. Rimševičam ir notikusi, lai viņš neliktu šķēršļus minētās Latvijas privātās bankas darbībai. Tomēr Latvijas Bankas prezidentam neesot šādu pilnvaru. I. Rimševičs norāda, ka viņam ļoti nekonkrēti tika pārmesta negatīva darbība (proti, bezdarbība), jo persona, kas ir ziņojusi par šo apgalvoto korupcijas faktu, neesot spējusi nosaukt pozitīvu darbību. Turklāt viņš norāda, ka ECB pēc Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ieteikuma 2016. gadā anulēja minētās Latvijas privātās bankas licenci un ka šis fakts liekot apšaubīt, ka prasītājs varētu būt sekmējis šīs pašas privātās bankas darbības turpināšanu.
- 83 Savukārt ECB norāda, ka Tiesai ir jāinterpretē tāda smaga pārkāpuma jēdziens, kas varētu pamatot valsts centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas izpratnē, un veids, kādā būtu iesniedzami pierādījumi par to.
- 84 Dalībvalstij, kura ir veikusi ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajā daļā paredzēto pasākumu, esot jāpierāda, ka šajā tiesību normā paredzētie nosacījumi ir izpildīti. Šajā ziņā šo nosacījumu izpilde esot jākonstatē neatkarīgai tiesai, nevis valdības struktūrai, prokuratūrai vai izmeklēšanas tiesnesim, lemjot par drošības līdzekļiem. Šī prasība ļautu garantēt tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu un nevainīguma prezumpcijas, kas ir Eiropas tiesu sistēmas pamatprincips, ievērošanu. Šādi ECB varot būt pārliecināta, ka vadītāja atbrīvošana no amata ir pamatota. Tiesas nolēmumam neesot jābūt galīgam, lai lēmums par valsts centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata varētu tikt izpildīts, attiecīgā gadījumā – saprātīgā termiņā.
- 85 Tomēr varētu atzīt, ka ārkārtējos apstākļos tādas dalībvalsts centrālās bankas vadītājs, kuras valūta ir euro, var tikt atbrīvots no amata vēl pirms notiesājoša sprieduma pasludināšanas. Tas tā varētu būt, piemēram, gadījumā, ja pasākums ir veikts, pamatojoties uz nepārprotamiem vai neapstridamiem pierādījumiem.
- 86 ECB uzsver, ka konkrētajā gadījumā KNAB ir atbrīvojis Latvijas Bankas prezidentu no amata pirms notiesājoša tādas neatkarīgas tiesas sprieduma, kura būtu izskatījusi lietu pēc būtības attiecībā uz viņam pārmestajiem faktiem, un ka šobrīd tai nav nekādas informācijas, kas tai ļautu konstatēt, vai pastāv ārkārtēji apstākļi, kuri varētu pamatot šo pasākumu. ECB precizē, ka tā ir gatava atteikties no savām tiesībām piekļūt lietas materiāliem, ja kriminālprocesa dēļ uz Tiesai sniegto informāciju būtu jāattiecināta konfidencialitātes režīms.

87 Abās lietās Latvijas Republika apgalvo, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 375. panta pirmo daļu pret I. Rimšēviču uzsāktā kriminālprocesa materiāli esot izmeklēšanas noslēpums.

Tiesas vērtējums

88 No ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas skaidri izriet, ka, pamatojot šajā tiesību normā paredzēto prasību, attiecīgais vadītājs vai ECB Padome var atsaukties uz “Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpumu”. Ar šo formulējumu pirmām kārtām ir domāts nosacījumu, kuri minētajā pantā ir izvirzīti vadītāja atbrīvošanai no amata, pārkāpums.

89 Šajā ziņā minētajā tiesību normā ir paredzēts, ka vadītāju var atbrīvot no amata tikai divos gadījumos, proti, ja viņš vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu.

90 Konkrētajā lietā I. Rimšēvičam noteiktais aizliegums pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus ir motivēts ar tādas kriminālizmeklēšanas vajadzībām, kas attiecas uz nodarījumiem, kurus viņš it kā ir izdarījis un kuri tiek uzskatīti par noziedzīgiem, un kuri, ja tie tiktu konstatēti, veidotu “smagu pārkāpumu” ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē.

91 Vispirms ir jāprecizē, ka Tiesai, izskatot prasību saskaņā ar minēto statūtu 14.2. pantu, nav jāaizstāj valsts tiesas, kuru kompetencē ir lemt par apsūdzētā vadītāja kriminālatbildību, un tāpat nav jāiejaucas iepriekšējā izmeklēšanā, ko attiecībā uz viņu veic administratīvās vai tiesu iestādes, kurām ir kompetence atbilstoši attiecīgās dalībvalsts tiesībām. Šādas izmeklēšanas vajadzībām, tostarp lai nepieļautu, ka attiecīgais vadītājs liek tai šķēršļus, varētu būt nepieciešams pieņemt lēmumu par šī vadītāja pagaidu atstādināšanu no viņa amata.

92 Savukārt Tiesai, īstenojot kompetenci, kas tai piešķirta ar ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otro daļu, ir jāpārlicinās, ka attiecīgajam vadītājam piemērotais pagaidu aizliegums pildīt savus pienākumus tiek noteikts tikai tad, ja pastāv pietiekami elementi, kas liecina, ka viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu, kurš varētu attaisnot šādu pasākumu.

93 Konkrētajā lietā attiecīgā persona tiesvedībā Tiesā apgalvo, ka tā nav izdarījusi nevienu no tai pārmestajiem nodarījumiem. Līdzīgi ECB tā uzskata, ka Latvijas Republika nav sniegusi nekādus pierādījumus par šiem nodarījumiem. Īstenībā rakstveida procesā Tiesā Latvijas Republika nav sniegusi nekādus pat sākotnējos pierādījumus par korupcijas apgalvojumiem, kas ir bijuši pamats izmeklēšanas uzsākšanai un apstrīdētā lēmuma pieņemšanai.

94 Tiesas sēdē Tiesas priekšsēdētājs lūdza Latvijas Republikas pārstāvjus īsā termiņā iesniegt Tiesai dokumentus, kas pamato apstrīdēto lēmumu, un viņi apņēmas to veikt. Tomēr, kā ģenerāladvokāte ir norādījusi savu secinājumu 125.–130. punktā, neviens no dokumentiem, kurus Latvijas Republika iesniegusi pēc tiesas sēdes, neietver pierādījumus tam, ka pastāv pietiekami elementi, kas liecinātu par attiecīgajai personai izvirzīto apsūdzību pamatotību.

95 Ar vēstuli, kas Tiesas kancelejā saņemta 2019. gada 8. janvārī, Latvijas Republika ir piedāvājusi “saprātīgā termiņā” iesniegt citus dokumentus, nepieprasot atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu, kas saskaņā ar Reglamenta 82. panta 2. punktu tika pasludināta par pabeigtu pēc ģenerāladvokātes secinājumu sniegšanas. Ar otru 2019. gada 30. janvāra vēstuli Latvijas Republika vēlreiz izteica savu pierādījumu piedāvājumu un lūdza atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu. Tomēr šajā pierādījumu piedāvājumā, kas Tiesā saņemts apspriedes stadijā, nav ietverts nekāds pamatojums, kas izskaidrotu kavēšanos šo dokumentu iesniegšanā, kā tas prasīts Reglamenta 128. panta 2. punktā. Proti, Latvijas valdības aprakstītajām izmaiņām izmeklēšanas gaitā šajā ziņā nav nozīmes. Turklāt šajā pierādījumu

piedāvājumā nav ietvertas konkrētas un specifiskas norādes par to dokumentu saturu, kurus ir piedāvāts iesniegt. Šajos apstākļos un ņemot vērā, ka runa ir par paātrinātu tiesvedību, pierādījumu piedāvājums un pieteikums par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu ir jānoraida.

- 96 Līdz ar to Tiesa var vienīgi konstatēt, ka Latvijas Republika nav pierādījusi, ka I. Rimšēviča atbrīvošana no amata ir balstīta uz tādu pietiekamu elementu esamību, kuri liecinātu, ka viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrās daļas izpratnē, un līdz ar to ir jāapmierina prasības pamats, kas attiecas uz minētā lēmuma nepamatotību. Tādēļ pārējie prasības pamati nav jāizvērtē.
- 97 No iepriekš minētā izriet, ka apstrīdētais lēmums, ciktāl ar to I. Rimšēvičam ir aizliegts pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus, ir jāatceļ.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 98 Atbilstoši Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Latvijas Republikai spriedums ir nelabvēlīgs, tai jāpiespriež segt savus, kā arī atlīdzināt ECB tiesāšanās izdevumus saskaņā ar ECB prasījumiem.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) **Lietas C-202/18 un C-238/18 apvienot sprieduma taisīšanai.**
- 2) **Atcelt Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (Latvija) 2018. gada 19. februāra lēmumu, ciktāl ar to Ilmāram Rimšēvičam ir aizliegts pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus.**
- 3) **Latvijas Republika sedz savus, kā arī atlīdzina Eiropas Centrālās bankas (ECB) tiesāšanās izdevumus.**

Lenaerts	Bonichot	Prechal
Vilaras	Regan	Jūrimāe
Lycourgos	Rosas	Juhász
Levits	Bay Larsen	Šváby
Berger		

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2019. gada 26. februārī.

Sekretārs
A. Calot Escobar

Priekšsēdētājs
K. Lenaerts